

ГОДИНА XI.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 41.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

Изази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

Нешто о постанку српског и народног позоришта.

Било ми је једанаест година кад се у В. Кикинди давала прва српска позоришна представа г. 1824.

Од то доба до данас протекло је више од по столећа.

И како се не опомињем, да је о томе што писано, нашао сам за вредно, да из тамне прошлости на свет изнесем и опишем оно, што је мени познато.

Пре педесет и неколико година долазио је у В. Кикинду, већ као старац, познати српски туриста и списатељ Јоаким Вујић и одседавао је обично код проте Василија Стојановића, или код Аркадија Петровића, тадашњег учитеља III разреда.

Тада није било у Кикинди других основних школа, осим три српска разреда, ма да се већ у то доба налазила католичка црква и парохија, које је ерарека камара издржавала.

Штицу и буквар предавао је једноочни Ађим Јовановић, часловац Јосим Путник, псалтир споменути Аркадије Петровић.

У двокатници, где су и сад смештена три српска разреда, биле су одељене две собе.

У једној од тих соба из авлије предавао је науке из четири латинска разреда професор Тома Удицки, који је добијао плату из дистриктске касе.

И то је био тако звани „дистриктски мали гимназијум“.

Из те гимназије излазили су стари чиновници и адвокати торонталске жупаније и Вел. Кикиндског дистрикта.

Ученици из трећег српског разреда

и са стране из немачких школа долазили су у ту латинску школу.

До то доба кикиндски Немци посевали су српске школе, и у учењу и разговору нису се разликовали од Србаља.

Код Срба чиновника, свећеника, и у опште код интелигенције завладао је био у то време немачки језик и неки аристократски „фум.“

Српска је реч у њих била „гемајн“, и сваке године позивали су немачку позоришну дружину и натеривали сваког богатијег Србина, да се претплати на немачке представе.

Тако је и мој отац, nolens volens, морао потпомагати немачко позориште.

Једном кад је Јоаким Вујић дошао у В. Кикинду, позове га мој отац, са многима другима, к нама на вечеру.

Између многих других гостију био је ту и дистриктски мерник Стеван Дилбер, прозван „Чика-Дилбер“.

Јоаким Вујић приповедао је о свом путовању, о тежњама и напретку других народа, па је пребацио присутним гостима, што занемарују српску народност, и осудио је, што се у Кикинди, усред српства, дају немачке представе.

Том приликом навео је и то, како је он са „Чика-Дилбером“ и са још неким ђацима играо у Будиму „српски театар“.

Ако се не варам, чини ми се да рече, да је то било г. 1818.

Први комад био је „Крешталица.“ У њему је „Чика-Дилбер“ отпевао песму „Сунце јарко“, тако дивно и красно, да одушевљењу није било краја.

На бурно захтевање публике морао је „Чика-Дилбер“ ту песму неколико пута поновити, и већ сутра дан на све стране у Будиму певала се и свирала се песма „Сунце јарко“.

„Да л' би знао, Стеване, још и сад отпевати ту красну песму“, — запита „Чика-Дилбера“ Јоаким Вујић.

„А за што не!“ — одговори „Чика-Дилбер“, па скочи, узме штап, и држећи

га у руци место тамбуре, удеси старачким, ситним гласом песму и дивно отпева „Сунце јарко“.

Том песмом својом занео је био „Чика-Дилбер“ све госте, који му нису дали све дотле мира, док није отпевао „Сунце јарко“ још неколико пута, па је после на захтевање морао отпевати још неколико лепих српских песама.

(Наставиће се.)

Л И С Т И Ћ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(*Марија Стјуартова*. Жалосна игра у 5 чина, од Ф. Шилера, превео С. Д. К.)

Наша позоришна управа заслужује сваку хвалу, што негује класичан репертоар. Тим начином даје прилике и публици, да свој укусу дотера и оплемени, и глумцима, да себе усаврше у глумачкој уметности, приказујући карактере, који траже дубље студије и озбиљна размисљања. Само тако моћи ће и једни и други да се узвисе до оног ступња позоришног образовања, без којег нема правог напретка у позоришном свету.

О приказу саметрагедије можемо толико рећи, да је уопште владала складност. Г. Вујићка (Марија Стјуартова) добро је приказала несретну и увређену жену, али није увек погодила тон, којим треба да говори несретна и увређена краљица. Г. Д. Ружићка броји Јелисавету међу своје најбоље улоге. И овом приликом била је изврсна. Штета, што је на два три места у говору употребила неке акценте, који нису били баш краљевски. И њена нема игра кад потписује смртну пресуду вредила је много. Г. Ружић изнео је у свом Мортимеру толико ватре, толико заноса, одушевљења и полета, да би му на томе могли завидети и многи млађи глумци. Г. Миљковић био је као Лестер лепа појава и у опште добро је играо, а сигурно да би играо још боље, да није био, бар нам се тако учинило, нешто мало расејан. Та расејаност била је ваљда узрок, што је одмах у почетку изашао без ленте и ордена о врату, па је морао са сцене отићи по те ствари, и срећом још се на време враatio, да их преда Јелисавети, која их прима од њега, да их обеси о врат француском посланику. Г. Ђурђевић биће добар Борли, док се мало више привик-

не на то, да што потпуније обележи игром својом, да је Борли човек од рачуна, који све што ради, ради по вишем државном разлогу. Г. Добриновићка (Ана Кенедијева) била је као увек својој господарици одана, верна душа до гроба. Г. Милојевић добро се држао као Шрусбери, а за њим није заостао ни г. Лазић, који се трудио, да у Палету изнесе човека поштена, отворена и непокварена срца. И сви други у мањим улогама били су добри, а међ њима се одликовао живом игром и живим говором г. Петровић, као Окељ.

О.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕБУ.

(*Ћоконда*) „*Nar. Nov.*“ пишу: „После толиких запрека и несприлика певана је 13. марта *tapdem aliquando* Понкијелијева „Ћоконда“, у којој је први пут у овој сезони ступила пред опћинство из нова ангажована примадона гђица Ема Рити и тенор господин Милани. Позориште било је дупком пуно, но представа зацпањала је врло осетљиво, јер је тенор г. Милани био већ у другом чину тако промукао, да се морало мислити, да неће своју партију до краја испевати; до душе извео је, но само највећим напором, а морао се један број и изоставити. Госп. Миланију очевидно не прија наше поднебље, те би било и по њ и по нас добро, да потражи друго поднебље. Да будемо праведни, морамо признати, да је из почетка певао добро, те смо се већ надали, да ће се до краја држати, но после романце „*Cielo e mar*“, коју је још некако отпевао, није више имао гласа.

Гђица Рити, коју је опћинство врло топло поздравило, отпевала је улогу Ћоконде гласом, који је загребачком опћинству већ од пре

у угодной успомени, шта више рекли бисмо, да јој се глас од онда и појачао, а и драматично приказивање много је живље; једно бисмо јој световали, да се певајући држи становите мере. Врло крaсно отпевала је молитву у првом чину, двојев са Лауром у 2. чину и финале у трећем чину, ту најјејачнију тачку читаве опере. Изврсно приказала је и отпевала *fis-moll* арију „*in questi fieri momenti*“ у четвртм чину, те читави тај призор. Опћинство повлађивало је уметници за читаве представе бурно. Врло лепо решила је своју задаћу цењена наша уметница гђа Лесихка, коју је опћинство сусретало најтоплијим симпатијама. Г. Веспасијани, премда броји иначе Барнабу у своје најбоље улоге, био је нешто промукао, те није свога гласа могао онако развити као обично. Изврстан био је госп. Теркуци (*Alvise*) како својим приказивањем партије тако и крaсним певањем. После арије „*La turbini e farnitichi*“ изазвало га је опћинство бурним аплаусом на позорницу. Морамо хвалом споменути и гђу Формастинијеву, која је партију старе слепе Ђокондине мајке добро отпевала. Збор и оркестар решили су тешку своју задаћу добро.

(*Нанон*) „*Nar Nov.*“ пишу: „16. марта о. г. певана је први пут на нашем позоришту оперета „*Нанон*“, која се на своју корист разликује од многих оперета тим, што има добар либрето. Чин је добро израђен, призори су занимљиви, дијалог досетљив, а особе добро карактеризоване. Овај либрето био би и без гласбе добра шаљива игра. Гласба прилагођује се либрету финим начином, она је једноставна, те се незаблудује у колосек велике опере, мелодије се лако примају и радо слушају, а инструментација није преоптерећена.

Оперета приказана је с најбољим успехом: у првом реду споменути нам је гђицу Фрајденрајхову, која је насловну улогу приказала баш изврсно. Она је своју улогу карактеризовала дражесном наивношћу, која је живо деловала, она је глумила као савршена уметница. Али и у певању била је госпођица Фрајденрајхова врло добра. У госпођици Фрајденрајховој упознали смо синоћ врло врлну субрету.

Гђица Прикрилова имала је улогу Нинон де Л Анкло коју није ни либретиста ни композитер особито богато искитио. Ипак је гђица, Прикрилова знала част дворске госпође добро спојити са претварањем и галантеријама, који чине хисторички значај Ниноне; певала је пак, да се није могло боље пожелети. Исто тако добро приказала је госпођица Формастинијева пажа „*Гастона*“, само што је требала развити нешто више хумора.

Госп. Дескашев као Д'Обиг певао је

своје песме особито лепо, али је синоћ и био, што-но се вели, добро расположен; препоручили бисмо му само нешто више ноблесе. Госп. Сајевић као Марсилак задовољио е својом, хумора пуном игром, као и г. Антон, јкоји је приказао блесастог Хектора. Абе-у г. Кнежевића желели бисмо само нешто више претварања.

Ако још додамо, да су мање улоге биле у добрим рукама, да су зборови живахно певани, да је и оркестар највећу прецизију са најфинијом дискрецијом у склад довео, свако ће појмити, да је синоћња представа ванредно успела, што је и опћинство бурним вишекратним пљескањем признало. Интенданција изнела је ову оперету тако сјајним начином, да би пристајао и дворском позоришту.“

Ј—Ћ.

(*Село српскога певачкога друштва у Загребу.*)

„*Nar. Nov.*“ пишу: „То село, приређено друштвеним члановима у мањим просторијама грађанске стрелане, било је колико за певачко друштво часно, толико и за публику забавно. У самој дворани била је подигнута укусно намештена позорница, на којој су сами чланови и чланице друштва одиграли шаљиву игру „*Љубавно писмо*“, од Косте Трифковића. Овај комад спада међу боља дела популарнога драматичара. Заплет му, који се налази у љубавном пиесу госпођице Евице, доста је занимив, те игра, добро изведена, може постићи цел, наиме угодно развеселити гледаоца.

Приказивали су: Васу Видића, лечника, г. Стеван, пл. Милетић; Марију, његову жену, госпођица Анка Блануша; Лазу Дражића, адвоката, г. Грујић; Софију, његову жену, гђица Милка Иванишевићева; Евицу, сестру Видићеву, гђица Даница Домитровићева; Милана, правника, г. Радосављевић; Јована, слугу код Видића, г. Јованић.

Сва господа, особито пак дражесне госпођице, глумили су правом вољом, тако, да се управо неможе изрећи, ко је од кога бољи био, и своју улогу боље одиграо и схватио и извео. Ми само констатујемо, да је опћинство било представом дилетаната не само задовољно него готово занесено, тако, да повлађивању и пљескању није било краја.

Главну заслугу за успех добровољачкога овога глумачкога покуса стекао је велезаслужни редитељ наше драме, господин Никола Милан, који је добровољце вешто поучио. Опћинство признало му је то, изазвавши га неколико пута. — После представе забављало је певачко друштво под равнањем г. Ј. Ајзенхута госте својим песмама, а анимирана младеж није могла прегорети, да се, ако и без бучне свирке, не ухвати такођер у коло.“

Л.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

45. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 29.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 11. МАРТА 1886.

По други пут:

ГОСПОДАР КОВНИЦА.

ПОЗОРИШНА ИГРА У 4 ЧИНА. А 5 СЛИКА, НАПИСАО ЖОРЖ ОНЕ, ПРЕВЕО М. Ђ. ГЛИШИЋ.

ОСОБЕ:

Мушине	Добриновић.
Филип Дерблеј	Ружић.
Башлен	Васиљевић.
Војвода Блињи	Миљковић.
Барон Префон	Марковић.
Октав	Ђурђевић.
Ђенерал	Кестерчанек.
Доктор Серван	Лазић.
Префекат	Милојевић.
Понтак	Петровић.
Гобер	Стојчевић.
Слуга	В. Димитријевић.
Клара Болијеова	С. Вујиќа.
Атенајида	Л. Хаџићева.
Маркиза Болијеова	Д. Ружиќа.
Бароница Префонтова	З. Милојевиќа.
Сузана	С. Бркићева.
Бригита	С. Миљковиќа.

У четвртак 13. марта први пут: „ОЧАРАНИ КНЕЗ“. Шаљива игра у 3 чина, написао Плец, превео П. П.

Улазнице се могу добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7¹/₂ А СВРШЕТАК У 10¹/₂ САХАТА.